

Tézy na rigorózne skúšky z odboru PEDAGOGIKA

Všeobecná pedagogika

Všeobecná pedagogika ako pedagogická disciplína a jej postavenie v systéme pedagogických vied. Systém pedagogických vied a ich charakteristika. Príbuzné vedy pedagogiky. Historický vývoj pedagogiky a pedagogického myslenia vo svete a na Slovensku. Základné pedagogické kategórie. Činitele vývinu osobnosti. Výchovné činitele a ich klasifikácia. Výchovné prostredie, typy výchovného prostredia. Aktuálne otázky školstva a edukácie na Slovensku a v EÚ. Školské dokumenty. Základné otázky globálnej výchovy a vzdelávania v súčasnosti.

Literatúra:

KOVÁČIKOVÁ, D. – KOVÁČOVÁ, V. – TURANSKÁ, E.: *Všeobecná pedagogika*. Banská Bystrica : 2011.
KOSOVÁ, B. - KASÁČOVÁ, B. : *Základné pojmy v edukácii*. Banská Bystrica : 2007.
KOHOUT, K.: *Základy obecné pedagogiky*. Praha: UK 2010
BAĎURÍKOVÁ, Z. a i. : *Školská pedagogika*. Bratislava : 2001.
PRŮCHA, J.: *Moderní pedagogika*. Praha : 1997.
PRŮCHA, J. – WALTEROVÁ, E. – MAREŠ, J.: *Pedagogický slovník*. 6. akt. vyd. Praha : 2009.
PRŮCHA, J.: *Přehled pedagogiky. Úvod do studia oboru*. Praha : 2000.
Pedagogická encyklopédia Slovenska I., II. diel . Bratislava : 1984, 1985.
Aktuálne pedagogické časopisy a školské dokumenty v SR a EÚ.

Teória výchovy

Teória výchovy a jej vymedzenie v systéme pedagogických disciplín, jej vzťah k iným vedám.

Výchovný proces, jeho priebeh, modely a štýly výchovného pôsobenia. Humanizácia a demokratizácia výchovy. Cieľ výchovy a jeho konkretizácia do zložiek výchovy – historické aspekty a súčasnosť. Súčasný obsah výchovy podľa základných pedagogických dokumentov. Prostriedky výchovy, výchovné zásady a metódy - ich vymedzenie, klasifikácia a aplikácia v práci vychovávateľa vo výchove mimo vyučovania. Osobnosť učiteľa a vychovávateľa, požiadavky kladené na osobnosť učiteľa a vychovávateľa. Pedagogická diagnostika a jej uplatnenie vo výchovnom procese. Etapy diagnostického postupu a ich aplikácia vo výchovno – vzdelávacej práci pedagóga. Metódy pedagogickej diagnostiky, ich vymedzenie, klasifikácia a aplikácia diagnostických metód v práci pedagóga.

Literatúra:

VIŠŇOVSKÝ, E. – KAČÁNI, V. a i.: *Základy školskej pedagogiky*. Bratislava : 2001.
VIŠŇOVSKÝ, E.: *Teória výchovy*. Banská Bystrica : 1998.
KOUTEKOVÁ, M.: *Základy pedagogickej diagnostiky*. Banská Bystrica: 2011.
Časopisy: *Vychovávateľ*, *Pedagogická revue*, *Pedagogická orientace*, *Pedagogika*

Sociálna pedagogika

Sociálna pedagogika ako vedná disciplína, jej vznik a stručný historický vývoj. Predmet sociálnej pedagogiky – problémy a prístupy k jeho vymedzovaniu u nás i v zahraničí. Sociálna pedagogika v strednej Európe, jej špecifiká a zameranie – sociálna pedagogika

v Poľsku, Nemecku, v Čechách a v iných krajinách. Súčasný problém a aktuálne úlohy sociálnej pedagogiky. Preventívny rozmer sociálnej pedagogiky – história a súčasnosť. Pedagogika sociálnej starostlivosti, historické aspekty a súčasnosť.

Dejiny sociálnej pedagogiky v Európe a na Slovensku.

Vzťah sociálnej pedagogiky, sociálnej práce, sociálnej andragogiky a pedagogiky voľného času, prístupy k jeho riešeniu u nás i v zahraničí.

História a súčasný stav sociálnej pedagogiky na Slovensku (zakladatelia, významní predstavitelia a ich diela), inštitucionalizácia a zameranie slovenskej sociálnej pedagogiky.

Osobnosť sociálneho pedagóga, jeho profil a kompetencie. Legislatívne ukotvenie profesie sociálneho pedagóga na Slovensku a v iných krajinách EÚ. Vzdelávanie sociálnych pedagógov na Slovensku.

Sociálny pedagóg a prevencia sociálnopatologických javov v historickom kontexte a v súčasnosti.

Školská preventívna sociálno-výchovná práca sociálnych pedagógov – legislatívne možnosti a realita v praxi. Školská sociálno-výchovná práca vo vybraných krajinách Európy.

Prostredie a výchova ako predmet záujmu sociálnej pedagogiky – historické aspekty a súčasnosť.

Sociálno-výchovná práca s rodinou z aspektu sociálnej pedagogiky.

Sociálno-pedagogická a pedagogická diagnostika, jej cieľ a hlavné úlohy v práci sociálneho pedagóga. Vymedzenie, klasifikácia a používanie metód sociálno-pedagogickej diagnostiky v práci sociálneho pedagóga.

Metódy a metodika pedagogického výskumu, empirické, kvantitatívne a kvalitatívne metódy pedagogického výskumu. Metodológia sociálnych vied. Metódy a špecifiká empirického výskumu v sociálnej pedagogike. Sociometrické metódy a ich využitie vo výskume.

Škálovanie vo výskume. Kvalitatívny výskum, metódy kvalitatívneho výskumu, prípadové štúdie, kazuistika, analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, komparácia a pod. Využitie matematicko-štatistických metód v sociálno-pedagogickom výskume.

Literatúra:

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. a kol.: *Sociálny pedagóg v škole v teoretickej reflexii a praxi*. Banská Bystrica : 2015.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I.: *Sociálna pedagogika – vývoj a súčasný stav*. Banská Bystrica : 2009.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – KROPÁČOVÁ, K. a kol.: *Preventívna sociálno-výchovná činnosť v škole*. Banská Bystrica : 2013.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – KRAUS, B. a kol.: *K dejinám sociálnej pedagogiky v Európe*. Ústí nad Labem : 2008.

HRONCOVÁ, J. a kol.: *Sociálna pedagogika na Slovensku*. Banská Bystrica : 2012.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – WALANCIK, M.: *Pedagogika sociálnej starostlivosti*. Banská Bystrica : 2011.

HRONCOVÁ, J. – WALANCIK, M. a i.: *Vybrané problémy slovenskej a poľskej sociálnej pedagogiky*. Banská Bystrica : 2009.

HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. – GEŽOVÁ CIMPRICHOVÁ, K.: *Sociálno-výchovná práca s rodinou z aspektu sociálnej pedagogiky*. Banská Bystrica : 2015.

HRONCOVÁ, J. – STAŇOVÁ, J. a kol.: *Život a dielo prof. Ondreja Baláža. (K otázkam sociálnej pedagogiky.)* Banská Bystrica : 2007.

SCHILLING, J.: *Sociálna práca. Hlavné smery vývoja sociálnej pedagogiky a sociálnej práce*. Trnava : 1999.

EMMEROVÁ, I.: *Preventívne a sociálno-výchovné práca s problémovými deťmi a mládežou*. Banská Bystrica : 2012.

- KRAUS, B.: *Základy sociální pedagogiky*. Praha : 2008.
- BAKOŠOVÁ, Z.: *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava : 2008.
- HATÁR, C.: *Sociálna pedagogika, sociálna andragogika a sociálna práca*. Nitra : 2006.
- HATÁR, C.: *Sociálny pedagóg*. Nitra : 2010.
- ONDREJKOVIČ, P.: *Úvod do metodológie sociálnych vied*. Bratislava : 2005.
- WROCZYNSKI, R.: *Sociálna pedagogika*. Bratislava : 1968.
- Zborník: *Socialia 2014*. Banská Bystrica : 2014.
- Dokumenty: Národná protidrogová stratégia na obdobie 2013 – 2020.
Európska protidrogová stratégia na obdobie 2013 – 2020.
Stratégia prevencie kriminality v SR na roky 2012 – 2015.
- Zákony: Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon).
Zákon č. 317/2009 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch.
Vyhláška č. 325/2008 Z. z. Ministerstva školstva Slovenskej republiky zo 6. augusta 2008 o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.
Vyhláška MŠ SR č. 437/2009 o kvalifikačných predpokladoch pre pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.
Zákon č. 446/2008 o sociálnych službách.
- Časopisy: Sociálna prevencia, The New Educational Review, Pedagogická orientace, Sociální pedagogika, Prevencia, Mládež a spoločnosť, Prevence.

Všeobecná didaktika

Didaktika a jej miesto v systéme pedagogických vedných disciplín. Aktuálne úlohy didaktiky vo vzťahu k obsahovej reforme vzdelávania.

Premeny poňatia didaktiky od čias J.A. Komenského po súčasnosť.

Poňatie výučby v jednotlivých koncepciách vyučovania.

Činitele vyučovania a učenia sa – žiak, učebné štýly žiakov, učiteľ, profesia učiteľa.

Podmienky výučby

Obsah výučby

Teoretické základy vyučovania a učenia sa – aktuálne otázky edukačných cieľov, organizačných foriem, didaktických metód a didaktických zásad, vyučovacieho procesu.

Kontinuálne vzdelávanie učiteľov.

Literatúra:

BAJTOŠ, .: *Teória a prax didaktiky*. Žilina: 2003.

KALHOUS, Z. – OBST, O.: *Školní didaktika*. Praha : 2002.

KOTRBA, L. – LACINA, T.: *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno : 2007.

LÁSZLÓ, K. – OSVALDOVÁ, Z : *Didaktika*. Banská Bystrica : 2014.

MIHÁLIK, L.: *Analýza vyučovacej hodiny*. Bratislava : 1988.

PETLÁK, E. – KOMORA, J.: *Vyučovanie v otázkach a odpovediach*. Bratislava: 2003.

PETLÁK, E.: *Inovácie v didaktike*. Dubnica nad Váhom. 2012.

PETLÁK, E.: *Kapitoly zo súčasnej didaktiky*. Bratislava : 2005.

PETLÁK, E.: *Pedagogicko-didaktická práca učiteľa*. Bratislava : 2000.

PETLÁK, E.: *Všeobecná didaktika*. Bratislava : 2004.

PETTY, G.: *Moderní vyučování*. Praha: 1996.

SKALKOVÁ, J.: *Obecná didaktika*. Praha : 2007.

Štátny vzdelávací program ISCED 2.

Štátny vzdelávací program ISCED 3.

ŠVEC, Š.: Historické premeny poňatí didaktiky (Od J.A. Komenského po súčasnosť) In *Zborník filozofickej a pedagogickej fakulty Univerzity Komenského*. Bratislava : 1995.

TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava : 2008, 2010,2014.
TUREK, I.: *Inovácie v didaktike*. Bratislava : 2004.
ZORMANOVÁ, L.: *Výukové metódy v pedagogice*. Praha, 2012
Časopis Didaktika.

Didaktika pedagogiky

Didaktika pedagogiky ako predmetová a odborová didaktika – predmet skúmania, hlavné a aktuálne úlohy, autori a diela zaoberajúci sa problematikou didaktiky pedagogiky u nás a v zahraničí.

Pedagogika ako vyučovací predmet na školách vyššieho sekundárneho vzdelávania (ISCED 3A skupina študijných odborov 76 Učiteľstvo, 53566 Zdravotnícky asistent, ISCED 5B Konzervatóriá), vymedzenie v školských dokumentoch, konkretizácia obsahu - učiva vyučovacieho predmetu pedagogika.

Taxonómie edukačných cieľov a ich konkretizácia v predmete pedagogika

Prostriedky vzdelávania – špecifické vyučovacie metódy a organizačné formy v predmete Pedagogika (klasifikácia, analýza).

Aktivizácia žiakov vo vyučovaní v predmete pedagogika.

Osobnosť učiteľa pedagogiky a jeho príprava na vyučovanie predmetu pedagogika

Pedagogická prax a jej miesto v jednotlivých študijných odboroch na školách vyššieho sekundárneho vzdelávania, v pregraduálnej príprave.

Hodnotenie a klasifikácia žiakov v predmete pedagogika.

Kľúčové kompetencie a ich rozvoj v predmete pedagogika.

Literatúra:

KALHOUST, Z. – OBST, O. a i.: *Školní didaktika*. Praha : 2002.

Kol. autorov.: *Vybrané kapitoly z didaktiky pedagogiky a sociálnej pedagogiky*. Nitra : 2011.

KYRIACOU, CH.: *Kľúčové dovednosti učiteľa. Cesty k lepšiemu vyučovaniu*. Brno : 1997.

PETLÁK, E.: *Pedagogicko-didaktická práca učiteľa*. Bratislava : 2000.

PETLÁK, E.: *Inovácie v edukačnom procese*. Dubnica nad Váhom : 2012.

PETTY, G.: *Moderní vyučování*. Praha : 2004.

SILBERMAN, M.: *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*. Praha : 1997.

SKALKOVÁ, J.: *Obecná didaktika*. Praha : 2007. 322s.

Štátny vzdelávací program – ISCED 0, ISCED 3.

TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava : 2010.

TUREK, I.: *O problémovom vyučovaní*. Bratislava : 1982.

VALIŠOVÁ, A.: *Didaktika pedagogiky*. Praha : 1990.

Učebnice predmetu Pedagogika

Pedagogická (edukačná) psychológia

Predmet edukačnej psychológie. Vzťah edukačnej psychológie k iným psychologickým disciplinám - ontogenetická, sociálna, environmentálna psychológia, psychológia výchovy, školská psychológia.

Osobnosť učiteľa

Typológie osobnosti Osobnostné charakteristiky učiteľa ako zdravej osobnosti, vekové aspekty osobnosti učiteľa. Gender a učiteľská profesia

Metódy poznávania osobnosti žiaka – pozorovanie, dotazníkové formy, psychologická diagnostika.

Učenie a vyučovanie

Problematika učenia a vyučovania - podmienky vyučovania, štýly vyučovania. Koncepty tvorivo humanistickej výchovy. Zákony a druhy učenia, s dôrazom na aktivizujúce formy.

Úlohy učiteľa pri aplikácii aktívneho vyučovania.

Literatúra:

FONTANA, D.: *Psychologie ve školní praxi*. Praha: 1997.

KARIKOVÁ, S.: *Kapitoly z pedagogickej psychológie*. Banská Bystrica: 2007.

ORAVCOVÁ, J. – KARIKOVÁ, S.: *Psychológia v edukácii*. Banská Bystrica: 2011.

Sociálna psychológia

Predmet sociálnej psychológie. Základné oblasti sociálnej psychológie vo vzťahu k edukácii.

Sociálne vzťahy v edukačnom prostredí – sociálna interakcia, sociálna komunikácia.

Škola a školská trieda ako sociálna skupina.

Náročné interakčné situácie v edukačnom prostredí – konflikty, záťažové situácie.

Základné metódy sociálnej psychológie – sociometria, dotazníkové formy.

Literatúra:

ORAVCOVÁ, J.: *Sociálna psychológia*. Banská Bystrica : 2012.

ORAVCOVÁ, J.: *Kapitoly zo sociálnej psychológie*. Žilina: 2007.

VÝROST, J. – SLAMĚNÍK, I.: *Aplikovaná sociální psychologie. I*. Praha: 1998.